

20e CONGRÈS INTERNATIONAL DE GÉOGRAPHIE
ROYAUME-UNI 1964
UNITED KINGDOM 1964
20th INTERNATIONAL GEOGRAPHICAL CONGRESS

Den XX. Internationale Geografkongres i England – juli/august 1964

Af Axel Schou

Kongressen

Den første internationale geografkongres blev afholdt i Antwerpen 1871, og i tiden derefter har der normalt med fire års mellemrum været arrangeret sådanne kongresser forskellige steder verden rundt. Reglen er, at det land eller de lande, der ønsker at overtage værtskabet, fremkommer med indbydelsen på den delegeretforsamling, der afslutter hver kongres. På den XIX. Internationale Geografkongres i Norden fremsatte England tilbud om at arrangere kongressen 1964 i London. Kongressen har tidligere været afholdt i England, således i Cambridge 1928. Også i London har der før været geografisk verdenskongres, nemlig den VI. i 1895.

Den Britiske Nationalkomité for Geografi, hvis medlemmer udpeges af The Royal Society, havde med formanden, professor L. Dudley Stamp som chairman nedsat en eksekutivkomité med en række subkomitéer til at organisere det voldsomt omfattende foretagende, som en verdenskongres efterhånden har udviklet sig til at være på grund af det hastigt voksende deltagerantal. London-kongressen havde 2500 deltagere eller 40 procent flere end Norden-kongressen 1960, hvortil 1800 var mødt op. Der var geografer fra 64 lande. Størst var selvfølgelig antallet fra United Kingdom, ialt 656 – her var alle mødt frem, havde man indtrykket af. Fra USA var der 303 deltagere og fra Canada 67. Det Atlantiske Ocean, der i 1956 i nogen grad havde virket begrænsende på antallet af europæiske deltagere, da kongressen afholdtes i Rio de Janeiro, synes altså ikke at have nogen hæmmende indflydelse på deltagertrafikken i modsat retning. Frankrig mødte med en delegation på 90 deltagere, og fra Vesttyskland var kommet 86. De anmeldte østtyske kolleger mødte

ikke i London. Fra Sverige var der 68. Det danske deltagerantal var 12.

Plenarmøderne blev afholdt i Royal Geographical Society's auditorium. De talrige foredrag i sektioner og kommissioner, over 800, fandt sted i Imperial College's enorme, nyopførte bygningskompleks, hvis færdiggørelse dog ikke var tilendebragt, hvorved en ikke ubetydelig håndværkerstøj i forening med storbyens trafiklarm til tider var absolut generende – et forhold der forværredes ved, at det varme sommervejr nødvendiggjorde åbning af vinduer.

Det var lykkedes at etablere de forskellige udstillinger i West-Kensingtons museumsbygninger, Victoria and Albert Museum, Geologisk Museum og Gulbenkian Hall, ligesom filmforevisningerne foretog i det sammesteds beliggende Institut Francais.

For deltagerne, der på grund af det store antal var indkvarteret spredt over hele Greater Londons enorme areal, var kongreslokalerne koncentration i West-Kensington en stor fordel, takket være denne bydels centrale placering i storbyens trafiksystem med de talrige bus- og underground-linier.

Kongressens fem fælles foredrag og møder blev på et enkelt nær afholdt i Royal Geographical Society's auditorium. Professor Gordon Manley's foredrag havde titlen „Climate in Britain“, og Sir Vivian Fuchs talte over emnet „Modern Exploration, Man and Means“. Professor Carl Troll's presidential address „Plural Societies of Developing Countries“ behandlede et tema af social-geografisk karakter, og planlægningssektoren inden for geografien var repræsenteret gennem foredraget „Planning and Geographical Change“ ved Chief Planner I. R. James, Ministry of Housing and Local Government. Det 6. og sidste af disse fælles aftenmøder var naturligt henlagt til Shell Centre, idet programmets to foredrag, „The North Sea“ ved direktøren for Royal Dutch Shell Group og „The Law of the Continental Shelf“ ved Lord Shawcross begge havde relation til olie-geografien.

Kongressens åbningsmøde blev afholdt i Royal Albert Hall og overværedes af Hendes Majestæt Dronning Elizabeth og Hans Kongelige Højhed Prins Philip. Denne ceremoni var præget af formfuldendt britisk festivitas. Det kæmpemæssige amfiteater kunne rumme en væsentlig del af kongressens deltagere, der fylkede sig til et militærorkesters toner. Gjaldende trompetfanfarer fyldte rummet, da Dronning Elizabeth ankom og besteg det blomstersmykkede podium for at holde åbningsstalen, efter at Sir Howard Florey, Royal Society's præsident havde budt velkommen. Taler blev endvidere

holdt af IGU's præsident, professor Carl Troll, Bonn, og organisationskomiteens formand, professor L. Dudley Stamp.

De officielle receptioner bød på mulighed for at træffe en række ledende personligheder inden for britisk videnskab og forskningens administration. Der gaves endvidere herved lejlighed til at opleve en række kendte historiske bygninger, hvor videnskabelige og administrative institutioner har til huse, ikke blot turistmæssigt, men i funktion. Hendes Majestæts regering modtog således kongresdeltagerne i Lancaster House, Duke of Yorks palads fra 1825, der anses for at være et af de smukkeste eksempler på et privatpalæ i late-georgian style, og som nu rummer The London Museum. The Royal Society havde indbudt til en modtagelse i Burlington House, hvor en række geografiske relikvier af forskellig art, f. eks. James Cook's dagbøger, var fremlagt i det ærværdige selskabs mødesal og bibliotek i dagens anledning. I Royal Geographical Society blev afholdt et aftenselskab med musikalsk soiré, og British Museum modtog kongresdeltagerne i Kings Library.

Det skal sluttelig anføres, at formanden for Den Britiske Nationalkomite for Geografi, professor Dudley Stamp modtog samtlige kongresdeltagere og blev præsenteret for hver personlig i Zoologisk Have, hvor der i store telte var arrangeret en festlig stående souper.

Samtlige praktiske arrangementer fungerede fint på én undtagelse nær, nemlig ankomstdagens indregistrering, hvis afvikling krævede et par timers ventetid, fordi den enkelte deltagers detailregnskab vedr. ekskursionsdeltagelse skulle afgøres ved samme lejlighed. Ved kommende kongresser vil de indhøstede erfaringer nødvendiggøre en fuldstændig adskillelse af den for alle fælles procedure: anmeldelse med dertil hørende kongresgebyrindbetaling og de individuelt forskellige ekskursionsregnskaber.

Sektionsmøder

Foredragene på den XX. IGU-kongres var fordelt emnemæssigt i følgende ni sektioner: I. Befolkning og bebyggelse – II. Økonomisk geografi – III. Klimatologi, hydrologi, oceanografi og glaciologi – IV. Biogeografi – V. Geomorfologi – VI. Historisk geografi. – VII. Anvendt geografi – VIII. Regionalgeografi – IX. Kartografi. – Det drejer sig altså om de emneområder, til hvis varetagelse der er oprettet specielle kommissioner.

Endvidere var foredragsprogrammer organiseret af de 17 kommissioner. Det var nødvendigt for gennemførelsen af dette mammutprogram at benytte 21 foredragssale, således at der i høj grad blev

forelæst simultant i en række forskellige lokaler. For at sikre afviklingen af de enkelte dagsprogrammer inden for de afsatte tidsfrister var de mange chairmen på forhånd instrueret om at opretholde mødedisciplinen strengt ved nøje at overholde de til forelæggelse af arbejder og efterfølgende diskussion afsatte frister. Det skulle derved være muligt for den enkelte kongresdeltager ud fra de overskueligt arrangerede programmer at sammensætte det for den enkeltes interesseområde relevante personlige program.

Alligevel tvinger det spørgsmål sig på, om ikke den stadige vækst af disse verdenskongresser er nået ud over naturlige grænser, så det vil være rigtigt allerede nu at søge ny veje i fremtiden. Man kan nemlig ikke frigøre sig for den tanke, at den enorme arbejdsindsats, som et sådant kongresarrangement kræver for at lykkes, bedømt ud fra den enkelte deltagers muligheder for udbytte, er urimelig stor. De mange foredragstilbud sætter kongresdeltageren i en tilstand af *embarras de richesse*, der faktisk vanskeliggør valg og som – sans *comparaison* – kan analogiseres med det amerikanske cirkusfænomen: samtidig optræden i 3 maneger, der for den enkelte tilskuer ofte medfører en sådan splittelse, at man hverken får oplevet elefanterne, hestedressuren eller de komiske klovnumre. Hertil kommer, at verdenskongressen også har stor værdi derved, at der her skabes mulighed for at kontakte fagfæller, opfriske gamle bekendtskaber og etablere nye. Hertil kræves også tid, hvilket hindrer deltagelse i en række møder. Det er derfor ikke noget ualmindeligt fænomen, at deltagere i store kongresser som denne til stadighed går rundt med en følelse af den utilfredsstillelse, der opstår ved konstateringen af ikke at kunne overkomme det uoverkommelige. Der var engang, da man holdt naturforsker møder. Dette er på grund af udviklingen forlængst ophørt og erstattet af kongresser for de enkelte videnskabelige discipliner. Det vil nok vise sig nødvendigt fremtidig bevidst at lede udviklingen i baner med samme tendens til specialisering. Verdenskongresser for geografer kan forudses at måtte opdeles i grupper af discipliner, hvor nødtigt man end ser de geografiske helhedssynspunkter svigtet derved.

En kvantitativ betragtning af emnelisten kan, hvis en sådan kan tages som indikator, vise noget om den intensitet, hvormed der arbejdes på de forskellige områder. Inden for kulturgeografien er det den økonomiske geografis felter, der i særlig grad dyrkes. For naturgeografiens vedkommende synes interessen at samle sig om geomorfologien, af hvis underafdelinger det især er glaciologi, kystmorfologi, karst, hældningsudvikling, periglacialfænomener, erosionsniveauer og klimatisk geomorfologi, der er i focus.

Fig. 1. Et udsnit af deltagerne i Bangør symposiet, der beskæftigede sig med den humant inducerede landskabsudvikling. Skandinavien var heri bl. a. repræsenteret ved professor Sven Dahl, Göteborg, professor Gerd Enequist, Uppsala, dr. Staffan Helmfrid, Stockholm, fru Rigmor Holmsen, Oslo, professor Axel Sømme, Bergen, amanuensis Robert Newcomb, Århus og dr. Viggo Hansen, København.

IGU-kommissionerne

En væsentlig del af IGU's aktivitet i fireårs-perioderne mellem verdenskongresserne foregår i de etablerede kommissioner. Generalforsamlingen vedtog at give en række af disse en mere permanent status som „standing commission“, idet de er at opfatte som internationale kontaktecentre for de respektive fagområder. Endvidere knættedes begrebet „special commission“, hvis formand og medlemmer vælges af generalforsamlingen med henblik på at løse opgaver af særlig administrativ karakter.

Det hidtil eksisterende kommissionsbegreb fortsætter under betegnelsen „ordinary commission“. Formanden for en sådan vælges af generalforsamlingen, og kommissionen består af indtil 5 medlemmer, som formanden kan bringe i forslag, og som skal accepteres af generalforsamlingen. I en „ordinary commission“ kan formanden indvælge et vilkårligt antal korresponderende medlemmer i et antal, svarende til behovet for dækning af arbejdsfelter.

Der forelå dels forslag om at lade en række bestående kommissioner fortsætte, dels om oprettelse af nye, ialt 30 forslag. Ved afstemning på generalforsamlingen opnåede 13 forslag ikke fornødent

stemmetal. Der vil for perioden 1964–68 således være 17 kommissioner, som anføres nedenfor, hvor s.c. står for „standing commission“, og årstallet angiver oprettelsesåret. Endvidere er det angivet, hvem der er formand. Angående detaljerede oplysninger om medlemmer og arbejdsopgaver kan henvises til IGU-Newsletter, Vol. XVI., No. 1, 1965.

- Commission of World Land Use Survey*, s.c., 1949. Prof. L. Dudley Stamp, Bude, England.
- Commission on the Arid Zones*, s.c., 1952. Dr. Peveril Meigs, Mass., U.S.A.
- Commission on the Teaching of Geography in Schools*, s.c., 1952. Prof. Benoit Brouillette, Montreal, Canada.
- Commission on Humid Tropics*, s.c., 1956. Prof. Theo L. Hills, Montreal, Canada.
- Commission on National Atlases*, s.c., 1956. Prof. A. Konstantin Salichtchev, Moskva, SSSR.
- Commission on Medical Geography*, 1949. Prof. T. A. Andrew Learmonth, Canberra, Australien.
- Commission on Periglacial Geomorphology*, 1949. Prof. Jan Dylík, Lodz, Polen.
- Commission on Coastal Geomorphology*, 1952. Prof. Axel Schou, København, Danmark.
- Commission on the Evolution of Slopes*, 1952. Prof. Paul Macar, Liège, Belgien.
- Commission on Applied Geomorphology*, 1956. Prof. Jean Tricart, Strasbourg, Frankrig.
- Commission on Methods of Economic Regionalization*, 1960. Prof. K. Dziewonski, Warszawa, Polen.
- Commission on the Geography and Cartography of World Population*, 1964. Dr. R. Mansell Prothero, Liverpool, U.K.
- Commission on Applied Geography*, 1964. Prof. Omer Tulippe, Liège, Belgien.
- Commission on Interpretation of Aerial Photographs*, 1964. Prof. Dr. Dieter Steiner, Zürich, Schweiz.
- Commission on Quantitative Methods*, 1964, William L. Garrison, Illinois, U.S.A.
- Commission for Agricultural Typology*, 1964. Prof. Jerzy S. Kostrowicki, Warszawa, Polen.
- Commission on the International Hydrological Decade*, 1964. Prof. Reiner Keller, Bonn, Germany.

Generalforsamlingen

Til præsident for den kommende fireårs-periode valgtes professor *P. Chatterjee*, India, efter at professor *J. P. Gerassimov*, SSSR, hvis valg var forberedt, aftenen før valgdagen meddelte, at han ikke kunne modtage valg til præsident. Han valgtes til 1. vicepræsident. De øvrige vicepræsidenter blev prof. *K. B. Cumberland*, New Zealand, dr. *Arch C. Gerlach*, USA, prof. *F. Gribaudi*, Italien, prof. *S. Leszczycki*, Polen, prof. *P. Monbeig*, Frankrig, og i henhold til reglerne den afgående præsident, prof. *C. Troll*, Bonn. Til unionens generalsekretær, skatmester og redaktør genvalgtes med akklamation prof. *H. Boesch*, Schweiz.

Med prof. Dudley Stamp som formand havde et udvalg udarbejdet forslag til nye love for unionen. IGU blev stiftet 1922, og hovedændringerne i unionens statutter bestod i en ajourføring af lovene med tilpasning til nutidens forhold. Et forslag om at tildele de enkelte medlemsstater et varierende stemmetal ved generalforsamlingsafgørelser blev med stort flertal nedstemt, således at afgørelser stadig sker efter almindelig stemmeflertal og således, at hver medlemsstat har én stemme.

Et forslag om at tilknytte *International Cartographic Association* (ICA) til IGU blev enstemmigt vedtaget, og ICA's formand, professor *Imhof*, udtrykte håbet om et fremtidigt frugtbart samarbejde.

Af generalsekretæren, prof. H. Boesch's rapport fremgik det, at der i den forløbne fireårs-periode havde været afholdt møder for eksekutivkomitéen i Stockholm 1960, i Athen 1962 og i London 1964, samt at der var afholdt en regionalkonference i Kuala Lumpur. Samarbejdet med UNESCO og med de ICSU tilsluttede organisationer var fortsat og udbygget. Generalsekretæren havde repræsenteret IGU i ICSU's eksekutivkomité, hvor internationalt samarbejde planlægges. Af projekter, i hvilke geografiske interesser er involveret, kan nævnes bl. a. SCAR (Antarktis), SCOR (oceanografi), IBP (International Biol. Proj.), Upper Mantle Project, Den Hydrologiske Decade. Også med FAO og WHO havde der været et intimt samarbejde.

Der blev på generalforsamlingen fremsat en indbydelse til at afholde den XXI. IGU-kongres 1968 i India, et tilbud, der blev modtaget med akklamation. En diskussion om det bedst egnede tidspunkt konkluderede derhen, at den detaljerede planlægning blev overladt værtslandet, men at forsamlingen af nationale delegationer udtalte, at man anså december for den bedst egnede måned.

Efter afslutningsord af den afgående præsident, prof. C. Troll, Bonn, overtog den nyvalgte præsident, prof. S. Chatterjee, ledelsen og rettede en henvendelse til delegationen i sin dobbelte egenskab

af fremtidig leder af IGU og formand for den XXI. IGU-kongres' organisationskomité.

IGU har nu 62 medlemslande, hvoraf syv: Senegal, Ghana, Eire, Uganda, Sudan, Nigeria og Madagascar blev optaget som medlemmer efter afstemning på generalforsamlingen.

Som formand for den danske delegation (12 medlemmer) fungerede professor Axel Schou, repræsenterende Den Danske Nationalkomité for Geografi og Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, som udpeger Nationalkomitéens medlemmer.

Kortudstillinger

Når kortets betydning som geografens værktøj tages i betragtning, må kortudstillinger, der arrangeres i forbindelse med en geografisk verdenskongres, betragtes som noget essentielt. I London var arrangeret følgende udstillinger: International Exhibition of Thematic Maps, The Growth of London 43–1964, Britain Makes Maps, British Cartography, The Work of The Royal Geographical Society in Promoting Exploration samt fremlæggelse af en række bøger og tidsskrifter.

På Exhibition of Thematic Maps var Danmark repræsenteret med kortmateriale fra igangværende undersøgelser: Tøndermarskens kortlægning med hensyn til detailrelief og jordbundstyper (Niels Kingø Jacobsen), Grønlands fåreavl (Aage H. Kampp), muldflugtens lokalisering og dimensioner i Danmark (Hans Kuhlman). Vægtkort til undervisningsbrug: Grønland, Reliefkort over Danmark (Johs. Humlum), Geodætisk Instituts undervisningstavle: Marsk og geest (Axel Schou).

Den kartografiske interesse måtte fascineres af den udstilling af teknisk apparatur til korttegning, der var lejlighed til at studere her. Den fuldautomatiserede tegnemaskine, som ud tegnede et kort med anvendelse af forskellige linietyper, bysymboler etc. på grundlag af kartografernes feltopmålinger, var et typisk eksempel på automationens betydning for kortfremstillingen, idet en række processer, der før blev udført med hånden, her med finere standardisering og langt større hastighed kunne klares maskinelt.

Af helt anden karakter var udstillingen, der viste Londons vækst fra år 43 til 1964 gennem rekonstruerede kort og billeder for de ældste tiders vedkommende og ved hjælp af gamle stik, kobberstukne kort og tidstypiske genstande for de mellemliggende perioder indtil vor tids registrering af udviklingen ved hjælp af luftfotografier, moderne kortblade, planlægningskort og billeder fra de mange rationelt konstruerede nye bydele i London-regionen.

Udstillingen i Geographical Society's smukke bygning gav gennem kort over rejseruter, tidstypiske billeder og originale dagbøger et overvældende indtryk af britisk indsats i Jordens udforskning.

Publikationer

Blandt de talrige kongrespublikationer må fremhæves „*Abstracts of Papers*“, der omfatter 800 resuméer. Man får alene gennem indholdsfortegnelsen en oversigt over det komplekse af temaer, geografisk videnskab beskæftiger sig med, – et spektrum spændende fra geofysiske emner gennem alle de klassiske geografiske discipliner: geomorfologi, klimatologi, erhvervs- og regionalgeografi etc. til socialgeografiens nye felter på kulturgeografiens yderste fløj.

Alle deltagere modtog endvidere „*The British Isles, a Systematic Geography*“, redigeret af J. Wreford Watson og J. B. Sissons, en håndbog, der fremtidig vil præge undervisningen i Englands geografi overalt i verden. „*Field Studies in The British Isles*“, redigeret af J. A. Steers, der tilsigter at give såvel basisviden som guideoplysninger for kongressens mange ekskursioner, vil på lignende måde få blivende værdi ved planlægning af studierejser.

Fra dansk side forelå to kongrespublikationer: „*Collected Papers, Denmark, some contributions concerning the geography of Denmark and other topics discussed by Copenhagen geographers*“, redigeret af N. Kingo Jacobsen, og „*I.G.U. Commission on Coastal Geomorphology, Bibliography 1959–1963*“, *Folia Geographica Danica*, Tom. X, No. 1, redigeret af Axel Schou.

Derudover blev der fra de forskellige nationalkomitéers side stillet så meget og værdifuldt materiale til rådighed, distribueret gennem det i denne henseende perfekt virkende sekretariat, at kongresdeltagerne kom i visse vanskeligheder ved hjemtransporten, eftersom en sit-down strejke inden for postvæsenet havde fremkaldt stærke restriktioner i postbesørgelsen, bl. a. kunne tryksagspakker ikke modtages til ekspedition i kongresdagene.

Exkursioner og symposier

Under kongresdagene var der i London-regionen arrangeret 69 exkursioner, der gav deltagerne muligheder for at opleve storbyens struktur og funktioner under kyndig ledelse. Rundt om i England blev der, dels før, dels efter kongressen, afholdt 58 faglige symposier med dertil knyttede exkursioner. Denne skoling af alverdens geografer i Englands geografi vil, velorganiseret som den var, sætte sig spor i undervisningen i De Britiske Øers natur- og kulturgeografi overalt på jorden – måske et af kongressens betydeligste resultater!